Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry
Kopernikuksentie 1
00130 Helsinki
puh. (09) 684 0400
sähköposti ursa@ursa.fi
internet www.ursa.fi

Yhdistystunnus 35903
Y-tunnus 0221689-2

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2016 vp)

Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa keskittyvänsä lausuntopyynnön mukaisesti arvioimaan tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevaa maantielain (1 LE) 52 §:n muutosehdotusta valosaasteen näkökulmasta.
Valosaasteella tarkoitetaan yleisesti ottaen vääränlaisen valaistuksen takia hukkaan menevää tai häikäisyhaittoja aiheuttavaa keinovaloa. Taivaalle suuntautuva hukkavalo siroaa ilmakehässä ja aiheuttaa taivaan vaalenemista siten, ettei sieltä voida erottaa kuin muutamat kirkkaimmat tähdet, ei Linnunrataa tai revontulia. Valosaasteen laajuuden näkee öistä maapalloa esittävistä satelliittikuvista, joissa teollisuusmaat loistavat kirkkaina.

Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry edustaa n. 18 000 jäsentään, joiden tähtiharrastukseen valosaaste vaikuttaa. Suurempi merkitys on kuitenkin tähtitaivaan suurelle yleisölle antamalla luontokokemuksella. Suurin osa suomalaisista asuu alueella, jossa ei nykyään ole mahdollista erottaa kotigalaksiamme Linnunrataa yötaivaalla. Ursa pyrkii suojelemaan tämän yläpuolisen ympäristömme näkyvyyttä levittämällä tietoa siitä, miten taivaalle suuntautuvan valon määrää saataisiin pienennettyä. Tehokkaammin suunnattu valaistus vähentää hukkaan menevää valoa ja säästää näin energiaa ja rahaa. Esimerkiksi mainoksia tai rakennuksia ei tule valaista alhaalta ylöspäin.

Hallituksen esitykseen sisältyvissä maantielain 52 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 29) viitataan tienvarsimainosten valotehoon nimenomaisesti vain liikenneturvallisuuden osalta. Ympäristöön sopeutumisen osalta tulisi perusteluiden mukaan ottaa huomioon luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja liikenneympäristö. Huomioon tulisi ottaa sijaintipaikan maisemalliset ja ympäristölliset ominaisuudet ja niitä koskevat päätökset, kuten valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet sekä maisema- ja ympäristöarvioihin liittyvät kaavamääräykset.

Ursa pitää tärkeänä, että 52 §:n 1 momentissa tarkoitetun ympäristöön sopeutumisen osalta *tulee kiinnittää huomiota myös pimeiden alueiden säilymiseen ja rakennetun ympäristön kohteisiin, joiden toiminta edellyttää ympäristöltä erityistä pimeyttä*, kuten tähtitornit (joita on Suomessa esimerkiksi yleisökäytössä 33 kpl ja yliopistoilla 5 kpl). Valomainosten vaikutukset eivät koske vain tien välitöntä lähiympäristöä, vaan ulottuvat kauemmaksi. Esimerkiksi rakennuslainsäädäntöön perustuvassa KHO:n käytännössä on arvioitu radiomaston aiheuttavan haittaa 800 metrin päässä sijaitsevalle tähtitornille (KHO:1992-A-82).

Tähtitaivaan ja ilmakehän valoilmiöiden tarjoaman luontokokemuksen tulisi olla mahdollista kaikille. Muualla maailmassa erityiset taivaan katseluun tarkoitetut alueet (sertifioidut pimeät luonnonsuojelualueet) ovat yleistymässä, ja vastaavia on tulossa Suomeenkin. Pimeiden alueiden säilyminen on tärkeää myös matkailun ja siihen liittyvän liiketoiminnan kannalta.

Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry
Kopernikuksentie 1
00130 Helsinki
puh. (09) 684 0400 Yhdistystunnus 35903
sähköposti ursa@ursa.fi Y-tunnus 0221689-2
internet www.ursa.fi

Esimerkiksi lisääntyvä revontuliturismi tarvitsee mahdollisimman pimeitä paikkoja. Kaikki nämä asiat edellyttävät, että taivaalle suuntautuisi mahdollisimman vähän hukkavaloa. Esityksen mukaan mainostamisen muuttuessa ilmoituksenvaraiseksi ja edellytyksiä kevennettäessä mainoksia saatetaan alkaa asettamaan enemmän kuin aiemmin (s. 8). *Ursa katsoo, että hallituksen tulisi seurata esityksen ympäristövaikutuksia ja ryhtyä tarvittaessa toimiin tienvarsimainoksista aiheutuvan valosaasteen rajoittamiseksi ja vähentämiseksi.*

TÄHTITIETEELLINEN YHDISTYS URSA RY

Markku Sarimaa

toimitusjohtaja

* * *

Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry on perustettu vuonna 1921 ja yhdistyksessä oli vuoden 2015 lopussa 18 292 jäsentä. Yhdistys on Suomen suurimpia tieteellisiä yhdistyksiä ja väkilukuun suhteutettuna jäsenmäärä on maailman huippua.

Ursan tarkoituksena on tarjota jäsenilleen ja yleisölle selkeä ja nykyaikainen käsitys maailmankaikkeudesta, toimia tähtitieteen ja lähialojen harrastuksen edistämiseksi sekä edistää alansa kouluopetusta ja aikuiskasvatusta. Merkittävä osa toiminnasta on tieteen popularisointia. Ursa julkaisee muun muassa tähti- ja lähitieteiden alan kirjallisuutta sekä Pohjoismaiden suurinta tähtiharrastuslehteä Tähdet ja avaruus.